ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№8
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 140 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirli

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A`ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi....14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna

O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari....20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li

Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi....25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi 30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi

Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati 33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna

Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv....39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari 44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalariga qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari....48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna

Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies....52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna

Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari 55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi

"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida 59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna

O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni 65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi

Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri....68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich

O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari 72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li

Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida....76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini....81
Ismoilova Zarnigor raximjon qizi

O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari 86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li

Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri 90
Jumanova Ug'iloy Sodiqjonovna

Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish....96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna

Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni....100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati....105
Murodova Madina Karim qizi

Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari 108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish 110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna

O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari 115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna

Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika 120
Sidiqova Yulduz Sobirovna

6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi 123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi

Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati 128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich

Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish 132
F. Zaynabuddinov

Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза 135
Киреева Эльвина Фларитовна

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Murodova Madina Karim qizi
Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universtiteti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada kompetensiya va kreativ kompeyensiya tushunchasining mazmuni, mohiyati haqida ma'lumot keltirilgan. Uning ona tilimizdagi ahamiyati haqida fikr yuritilgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompeyensiya haqidagi tushunchani shakllantirish, o'quv jarayonida undan ongli ravishda foydalanishlariga o'rgatishdan iboratdir. Ushbu maqoladan boshlang'ich sinf o'qituvchilari, ushbu sohada ilmiy izlanuvchilar foydalanishlari mumkin.

Kalit so'zlar: kompetensiya, kreativlik, kreativ kompetensiya, kreativlik mohiyati, pedagogik kompetensiya, ijodkorlik, ta'lim maqsadi, qobiliyat.

Abstract: This article discusses the essence, content, and significance of the concepts of "competency" and "creative competency." It provides reflections on their expression in the native language and their practical application. Special attention is given to the development of creative competency in primary school students, along with methodological approaches for its conscious use in the educational process. The results of the article may be useful for primary school teachers, academic researchers, and practicing educators.

Key words: competency, creativity, creative competency, creative thinking, pedagogical competency, creativity, educational goal, ability.

Аннотация: В данной статье освещены сущность, содержание и значение понятий "компетенция" и "креативная компетенция". Представлены размышления о выражении этих понятий на родном языке и их применении в практике. Особое внимание уделено формированию креативной компетенции у учащихся начальных классов, а также методическим подходам к её осознанному использованию в учебном процессе. Результаты статьи могут быть полезны для учителей начальных классов, научных исследователей и практикующих педагогов.

Ключевые слова: компетенция, креативность, креативная компетенция, креативное мышление, педагогическая компетенция, креативность, образовательная цель, способность.

KIRISH

"Buyuk yunon olimi, Sharqda "Birinchi muallim" deb ulug'langan Aristotelning "Vatan tarbiyasini yoshlar hal qiladi", degan so'zlari qarang, miloddan 350 yil avval aytilgan. Demak, insoniyat ongli hayot kechira boshlagan davrdan buyon ta'lim va tarbiya masalasi, doimo dolzarb ahamiyat kasb etib kelmoqda. Bir o'ylab ko'raylik, dunyodagi rivojlangan davlatlar qanday qilib yuksak taraqqiyot va turmush farovonligiga erishmoqda? Eng avvalo, ilm-fan va ta'limga qaratilgan ulkan e'tibor tufayli emasmi? Shuning uchun ham keyingi yillarda yurtimizni har tomonlama taraqqiy ettirish, yangi O'zbekistonni yaratish maqsadida barcha sohalar qatori ta'lim tizimida ham tub islohotlar olib borilmoqda. Bu borada o'nlab muhim farmon, qaror, konsepsiyalar va dasturlar qabul qilindi".

Bugungi kunda ta'lim tizimini rivojlantirish, yosh avlodni yetuk va raqobatbardosh kadrlar sifatida tayyorlash masalasi O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'lim sohasiga oid chiqishlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ijodkor o'qituvchilarni tayyorlash muhimligini alohida ta'kidlab o'tmoqdalar.

Dunyo miqyosida rivojlangan davlatlar ilm-fan va ta'limga qaratilgan yondashuvlari bilan yuksak taraqqiyotga erishgan. Shu sababli O'zbekistonda ham ta'lim tizimida keng qamrovli islohotlar olib borilmoqda.

Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyatning jadal texnologik rivojlanishi, axborot muhitining kengayishi hamda iqtisodiy va madaniy sohalardagi innovatsiyalar bilan chambarchas bog'liq holda yangilanmoqda. Yurtboshimiz boshchiligida Respublikamizda so'nggi yillarda barcha talabalar, o'quvchi yoshlarning ta'lim olishi, o'qib-o'rga-

nishi, oʻz ustida ishlashi uchun barcha sharoitlar yaratib berilmoqda. Bu borada qator qarorlar, farmonlar e'lon qilinmoqda. Xususan, "Oʻzbekiston-2030" Strategiyasining birinchi boʻlimi "Har bir insonga oʻz salohiyatini roʻyobga chiqarishi uchun munosib sharoitlarni yaratish" deb nomlangan boʻlib, uning "Oliy ta'lim muassasalari tashkiliy-boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, ularning moddiy-texnik ta'minotini mustahkamlash" deb nomlangan qismida aks etgan "5 ta oliy ta'lim muassasasini milliy tadqiqot oliygohlariga aylantirish; qoʻshimcha 120 ming oʻquv binolari hamda 150 ming oʻrinli talabalar turar joylarini qurish; kutubxonlarni kamida 1 millionta zamonaviy adabiyotlar bilan toʻldirish va kutubxona fondini toʻliq raqamlashtirish" jumlalari ham ta'lim tizimiga ne qadar yuksak e'tibor qaratilayotganining yaqqol misolidir.

XXI asr ta'limi nafaqat an'anaviy bilim va koʻnikmalarni shakllantirish, balki ijodiy, tanqidiy va muammolarni hal qilish qobiliyatiga ega boʻlgan shaxslarni tarbiyalashni talab etadi. Bu borada turli ilm-fan sohalariga oid badiiy va ilmiy kitoblar mutolaasi, kitobxonlik bellashuvlari ta'lim sifatini oshirishda, oʻquvchilar dunyoqarashini kengaytirishda, ularning mantiqiy fikrlash doirasini rivojlantirishda oʻrni beqiyosdir. Prezidentimizning pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisidagi qarorida: "V ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlar va tarbiyaviy ishlar tizimini takomillashtirish, shuningdek, talabalarning sogʻlom turmush tarzini yuritishi uchun shart-sharoitlar yaratish ushbu boʻlimda talabalarda kitob mutolaasiga qiziqishni yanada oshirish va ijodkor yoshlarni ragʻbatlantirish" deb nomlangan.

Rivojlanayotgan ta'lim tizimi oʻqituvchilardan zamonaviy yondashuvlar, muammolarga tezkor yechimlar topa oladigan qobiliyatli boʻlishni va oʻquvchilarni ham barcha muammolarga hozirjavob shaxs qilib tarbiyalay olishni talab qilmoqda. Ayniqsa, boshlangʻich sinf oʻqituvchilarining ijodiy kompetentligining rivojlanganligi, ularda kelajak avlodga zamonaviy ta'lim berish salohiyatining mavjudligi ta'limda yangi islohotlarni amalga oshirishda eng muhim omildir.

"Yangi Oʻzbekistonni barpo etish – bu shunchaki xohish-istak, subyektiv hodisa emas, balki tub tarixiy asoslarga ega boʻlgan, mamlakatimizdagi mavjud siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy vaziyatning oʻzi taqozo etayotgan, xalqimizning asriy orzu-intilishlariga mos, uning milliy manfaatlariga toʻla javob beradigan obyektiv zaruratdir.

Biz bu yoʻlda islohotlarimizning asosiy harakatlantiruvchi kuchi boʻlgan jamiyatimiz a'zolarining bilim va salohiyati, kuch va imkoniyatlarini, butun azm-u shijoatimizni ishga solishimiz lozim. Shundagina mamlakatimiz, xalqimiz orzu qilgan, jahon maydonida kuchli salohiyat, munosib obroʻ-e'tiborga ega boʻlgan, har tomonlama obod va farovon davlatga aylanadi".

"Shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda talaba(yoki oʻquvchi)larni faqat tayyor bilimlarni egallashga oʻrgatib kelingan edi. Bunday usul talaba (yoki oʻquvchi)larda mustaqil fikrlash, ijodiy izlanish, tashabbuskorlikni soʻndirar edi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol uslublar (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari)dan foydalanib, ta'limning samaradorligini koʻtarishga boʻlgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar qoʻllanilgan mashgʻulotlar talaba(yoki oʻquvchi)lar egallayotgan bilimlarni oʻzlari qidirib topishlariga, mustaqil oʻrganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham oʻzlari keltirib chiqarishlariga qaratilgan".

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

"Kreativlik" atamasi oʻtgan asrning 60-yillarida amerikalik innovator Djon Pol Gilford tomonidan ta'lim jarayoniga kiritildi. Kreativlik – inglicha "create" soʻzidan olingan boʻlib, yaratuvchanlik, ijodkorlik degan ma'nolarni anglatadi. "pedagog kadrlarning kreativlik qobiliyati" tushunchasi talqiniga turlicha yondashuvlar mavjud. Kreativlik – individning yangi tushuncha yaratishi va yangi koʻnikmalar hosil qilish qobiliyati, xislatini bildiradi. Pedagogning kreativligi – tashabbuskorlik, samarali muloqotni, yuksak siyosiy va ijtimoiy mavqeni, oldindan koʻra bilish intuitsiyasini rivojlanganligini va tashkilot faoliyatining qayerga yoʻnalishini payqab olishi bilan xarakterlanadi".

Pedagog kadrlar kreativligini rivojlantirish zaruratini E.E.Antonova tomonidan yoritilgan. A.V.Kostryukov va D.V.Miroshnikova pedagogik faoliyatda kreativlikni paydo boʻlish koʻlami yetarlicha keng va buni pedagogning talabalarga boʻlgan munosabatida, pedagogik xulq-atvorda, fanni oʻqitish metodikasida, talabalarga beriladigan materialni tanlashda, sinfdan tashqari oʻqish va tarbiyaviy ishlarda koʻrish mumkinligi toʻgʻrisida fikr yuritganlar. Aksenova M., Gurina M., Dronova N kabi olimlarning tadqiqotlariga koʻra, kreativ shaxs – hech qachon befarq, tinch holatda turmaydigan insondir. U anchagina tartibsiz, koʻp narsaga shubha bilan qaraydi, qiziqishlar doirasi keng, mustaqil fikrlaydi, atrofdagilarni oʻz dunyoqarashiga moslashtirishga intiladi".

TADQIQOT METODOLOGIYASI

“Pedagogik kreativlik – pedagogning an’anaviy pedagogik fikrlashdan farqli ravishda ta’lim va tarbiya jarayoni samaradorligini ta’minlashga xizmat qiluvchi yangi g‘oyalarni yaratish, mavjud pedagogik muammolarni ijobiy hal qilishga bo‘lgan tayyorgarligini tavsiflovchi qobiliyati”.

Kreativlik va kompetentlik bugungi zamonaviy jamiyatda muhim tushunchalar bo‘lib, ular bir-birini to‘ldiradi va rivojlantiradi.

“Kompetentlik(ing. “competence” – “qobiliyat”) –faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorni namoyon eta olish. “Kompetentlik” tushunchasi ta’lim sohasiga psixologik ilmiy izlanishlar natijasida kirib kelgan. Shu sababli kompetentlik “noan’anaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda mutaxassisning o‘zini qanday tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga to‘la ma’lumotlardan foydalanishda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik” ni anglatadi. Ingilizcha “competence” tushunchasi lug‘aviy jihatdan bevosita “qobiliyat” ma’nosini ifodalaydi. Mazmunan esa “faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorni namoyon eta olish” ni yoritishga xizmat qiladi”.

TAHLIL VA NATIJALAR

“Kompetentlikning mohiyati – shaxsning muayyan ta’lim yo‘nalishi yoki mutaxassisligi bo‘yicha olgan bilim, malaka va ko‘nikmalari hamda shakllangan shaxsiy hislatlarini mehnat faoliyatida muvaffaqiyatli qo‘llay olish qobiliyatidir”.

“M.A. Choshanov fikricha, kompetentlik bu nafaqat muammo mohiyatini tushunish, balki uni hal etish metodlarini egallash”.

“N.A. Muslimov kompetentlikni quyidagicha ta’riflagan: “kompetentlik – bu talabaning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatga ega kasbiy faoliyatining amalga oshirilishi uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalarning egallanishi hamda ularni kasbiy faoliyatda qo‘llay olishi bilan ifodalanadi”. A.X. Mahmudov esa, kompetentlikka quyidagicha ta’rif bergan: “kompetentlik bu doimo o‘zgarib borayotgan sharoitlarda yoki mutaxassisning kasbiy faoliyatini samarali olib borishga imkon beruvchi shaxsga xos integrallashgan sifatlardir”.

“M.A. Xolodnaya kompetentlikni quyidagicha ta’riflagan: kompetentlik – bu mos faoliyatda samarali qarorlar qabul qilishga imkon beruvchi predmetli, o‘ziga xos bilimlarni tashkil etishning maxsus tipi”.

“Kreativ kompetentlik – pedagogik faoliyatga tanqidiy, ijodiy yondashish, o‘zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyon eta olish”.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirish nafaqat kasbiy tayyorgarlik sifatini oshiradi, balki o‘qituvchilarning pedagogik jarayonda mustaqil qaror qabul qiluvchi, yangilik yaratuvchi va tashabbuskor bo‘lishga imkon yaratadi. Ushbu sifatlar o‘quvchilarga singdirilishi esa ta’lim tizimining yanada rivojlanishiga va raqobatbardosh kadrlar tayyorlanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Sh.M.Mirziyoyev “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”, “O‘zbekiston” nashr., Toshkent-2023.
2. Sh.M.Mirziyoyev, “O‘zbekiston 2030” strategiyasi, Toshkent sh., 2023-yil 11-sentabr, PF-158-son.
3. Sh.M.Mirziyoyev, “Pedagogik ta’lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta’lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi” Toshkent sh., 21.06.2022-yil PQ-289-son.
4. Sh.M.Mirziyoyev “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”, “O‘zbekiston” Nashr., Toshkent-2023.
5. Ishmuxamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A., “Ta’limda innovatsion texnologiyalar” T:2008-y., 14-bet.
6. Kenjaboyev A.E., Kenjaboyeva D.A. “Pedagogik deontologiya va kompetentlik” – Termiz, 2021-Y., 197-bet.
7. Bahronova SH.I., Davlatova N.U., “Bo‘lajak texnologiya fani o‘qituvchilarini kreativligini rivojlantirishning mazmun, mohiyati” // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar. – 2024-Y., № 5. – B. № 5-45.
8. Abdullayeva B., Usmanbayeva M., Asqarova O‘., EhsonovA F., Hakimov S. Pedagogika: Izohli lug‘at. –Toshkent: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, 2020-y., 160-bet.
9. “Texnologik ta’lim” kafedrasi. Kasbiy kompetentlik: O‘quv-uslubiy majmua. - Termiz: Termiz davlat universiteti, 2023-y., 48-bet.
10. Uzokov H.O., Quliyeva Sh.H., Muxidova O.N., Xolmatova K.T., “Texnologik madaniyat kompetentlik asoslari” : O‘quv-qo‘llanma. – Buxoro “Kamolot” nashriyoti, 2022-y., 87-bet.
11. Uzokov H.O., Quliyeva Sh.H., Muxidova O.N., Xolmatova K.T., “Texnologik madaniyat kompetentlik asoslari” : O‘quv-qo‘llanma. – Buxoro “Kamolot” nashriyoti, 2022-y., 88-bet.
12. Uzokov H.O., Quliyeva Sh.H., Muxidova O.N., Xolmatova K.T., “Texnologik madaniyat kompetentlik asoslari” : O‘quv-qo‘llanma. – Buxoro “Kamolot” nashriyoti, 2022-y., 89-bet.
13. Uzokov H.O., Quliyeva Sh.H., Muxidova O.N., Xolmatova K.T., “Texnologik madaniyat kompetentlik asoslari” : O‘quv-qo‘llanma. – Buxoro “Kamolot” nashriyoti, 2022-y., 112-bet.
14. Kenjaboyev A.E., Kenjaboyeva D.A. “Pedagogik deontologiya va kompetentlik” – Termiz, 2021-y., 21-bet.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.